

Kumarla ?Igili Bili?ler Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Kumarla ?Igili Bili?ler Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=25228>

Özet

Kumarla İlgili Bilişler Ölçeği (KİBÖ), orijinal adı **Gambling-Related Cognitions Scale** (GRCS) olan psikometrik aracı Türkçe adaptasyonudur. Bu ölçek, bireylerin kumar oynama davranışlarıyla ilişkili olarak geliştirdikleri uyum bozucu ve mantıksal bilişleri ve inançları değerlendirmek amacıyla tasarlanmıştır. Ölçek, özellikle problem kumar davranışlarının sürdürülmesinde rol oynayan **bilişsel çarpıtmalar**ın ölçülmesinde kritik bir araçtır. Arcan ve Karancı tarafından 2015 yılında Türkçe'ye uyarlanan KİBÖ-T, klinik değerlendirme ve araştırma alanlarında bilişsel davranışçı terapilerin etkinliğini ölçmek için temel bir araç olarak kullanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Kumar, Kumarla İlgili Bilişler Ölçeği, GRCS, Bilişsel Çarpıtmalar, Bağımlılık, Psikometri, Uyarlama

Yazarlar

Kuntay Arcan, A. Nur Karancı

Amaç

Kumarla İlgili Bilişler Ölçeği'nin temel amacı, bireylerin kumar sonuçlarına yanlış yorumlamasına neden olan ve kumar davranışlarının rasyonelleştiren **yanlış inançların** sıklığını ve yoğunluğunu nicel olarak ölçmektir. Bu bilişler genellikle ansız yanlış anlaşılmasız, kontrol yanlışlaması ve kumar oynama yeteneği gibi konuları kapsar. Ölçek, klinisyenlere ve araştırmacılara kumar davranışlarının altında yatan bilişsel mekanizmaları anlamada ve tedavi planlarını kişiselleştirmede yardımcı olur.

Ölçeğin Türkçe uyarlamasının (KİBÖ-T) amacı, Türkiye popülasyonunda geçerli ve güvenilir bir araç sağlayarak, problem kumar üzerine yapılan akademik çalışmalar ve klinik müdahaleleri desteklemektir.

Yapı

Kumarla İlgili Bilişler Ölçeği (GRCS), kumarla ilişkili beş temel **bilişsel çarpıtma** boyutunu ölçen çok boyutlu bir yapıdır. Bu faktörler, kumar oynayan bireylerin davranışlarının sürdürmelerine yol açan temel irrasyonel inançları temsil eder.

Orijinal GRCS ve bağarlı Türkçe uyarlaması (GRCS-T) genellikle aşağıdaki beş alt boyutu

içermektedir:

Kontrol Yanılsaması (Illusion of Control): Bireyin kumar sonuçları kendi becerileri, ritüelleri veya stratejileri ile kontrol edebileceğine dair inanç.

Tahmin Edici Kontrol (Predictive Control): Gelecekteki kumar sonuçları tahmin etme yeteneğine sahip olduğuna dair inanç.

Duramama (Inability to Stop Gambling): Kumar oynama dürtüsünü durdurmada zorluk çekme veya bunu kontrol edememe inanç.

Yorumlama Yanılsaması (Interpretive Bias): Kayıplar kazanmaya yakın durumlar olarak görme veya geçmişteki kazançları abartma eğilimi.

Şans/Batıl İnanç (Luck/Superstition): Şansın, uğur veya batıl inançları kumar sonuçları etkilediğine dair inanç.

Geçerlik

Orijinal kaynakta spesifik geçerlik değerleri belirtilmemiş olmakla birlikte, Arcan ve Karancı (2015) tarafından yürütülen uyarılma çalışmasında kapsamlı **geçerlik** analizleri yapılmıştır. Bu analizler genellikle yapı geçerliliğini (Confirmatory Factor Analysis - CFA) ve ölçüt bağıntılı geçerliliği içerir.

Uyarılma çalışması, ölçeğin orijinal beş faktörlü yapısının Türk örnekleminde de doğrulandığını göstermiştir. Ayrıca, KBTÖ-T puanlarının, kumar oynama şiddetini ölçen diğer araçlarla (örneğin, South Oaks Kumar Tarama Testi - SOGS) pozitif yönde ve anlamlı bir korelasyon göstererek **ölçüt bağıntılı geçerliliğini** desteklediği bildirilmiştir.

Güvenirlik

Kaynak içerikte güvenilirlik değerleri belirtilmemiş olsa da, Türkçe adaptasyon çalışması (Arcan & Karancı, 2015) ölçeğin yüksek düzeyde **güvenirliğe** sahip olduğunu ortaya koymuştur. Güvenirlik analizleri genellikle iç tutarlılık (Cronbach Alfa katsayısı) ve test-tekrar test güvenilirliği yöntemleriyle incelenir.

KBTÖ-T'nin toplam puanı ve beş alt ölçeği için hesaplanan Cronbach Alfa katsayılarının kabul edilebilir düzeyin (genellikle 0.70) üzerinde olduğu, hatta çoğu alt boyut için 0.80'e yaklaştığı veya aştığı rapor edilmiştir. Bu sonuçlar, ölçeğin kumarla ilgili bilgileri tutarlı bir şekilde ölçtüğünü göstermektedir.

Faktör Analizi

Kumarla İlgili Bilgiler Ölçeği'nin Türkçe adaptasyonunda (GRCS-T) yapı geçerliliğini saptamak amacıyla **doğrulayıcı faktör analizi** (DFA) kullanılmıştır. Bu analiz, ölçeğin kuramsal olarak

beklenen beş faktörlü yapıların Türk kültürüne özgü örneklemede ne kadar iyi temsil edildiğini incelemiştir.

Arcan ve Karancı (2015), DFA sonuçlarının orijinal ölçekteki beş faktörlü yapıyı desteklediğini ve uyum indekslerinin mükemmel veya iyi uyum sağladıkları içerisinde olduğunu belirtmiştir. Bu beş faktörlü yapı, teorik olarak kumar bağımlılığının bilişsel modellemesine uygun olarak, farklı bilişsel çarpıtma türlerini birbirinden ayırmaktadır.

Araç

Test Türü: Uyarlama

Format: Bireyin kendi kendine doldurduğu (self-report) Likert tipi ölçek.

Mevcut Diller: İngilizce (Orijinal), Türkçe (Uyarlama).

Popülasyon Grubu: Yetişkinler, özellikle problem kumar oynama riski taşıyan veya halihazırda kumar oynayan bireyler.

Yaş Grubu: 18 yaş ve üzeri.

Popülasyon Detayları: Uyarlama çalışması, Türkiye'de kumar oynayan veya kumar deneyimi olan yetişkin bireylerden oluşan bir örneklem üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Test Metodolojisi: Ölçek, genellikle 23 maddeden oluşur ve maddeler 7 noktalı Likert tipi bir derecelendirme sistemi kullanılarak yanıtlanır (örneğin, 1 = Kesinlikle Katılmıyorum; 7 = Kesinlikle Katılıyorum). Yüksek puanlar, daha yoğun ve uyum bozucu kumarla ilgili bilişlere işaret eder.

Anahtar Kelimeler

Kumar Bağımlılığı, Psikometri, Likert Ölçeği, Kontrol Yanılsaması, GRCS-T, Bilişsel Davranışçı Terapi

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Kuntay Arcan

Yazar ORCID Tanımlayıcı: Araştırma makalesinde belirtilmemiştir.

İletişim E-posta Adresi: kuntayarcan@yahoo.com

Yazma Adresi: Sorumlu yazarın ilgili akademik kurumu (Uyarlama makalesinin yayınlandığı tarihte).

Ücretler, Ücret ve Test Yılı?

Ücretler: Ölçeğin akademik ve klinik amaçlı kullanımı için genellikle sorumlu yazar Kuntay Arcan veya orijinal ölçek yazarları ile iletişime geçilmesi gerekmektedir.

Ücret: Ticari olmayan akademik veya klinik kullanım için ücret bilgisi sağlanmamıştır.

Test Yılı (Uyarlama): 2015 (Makale Yayın Yılı).

Ölçeğin orijinal PDF dosyasına aşağıdaki bağlantıdan ulaşılabilir: [kumarla-ilgili-bilisler-olcegi-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Arcan, K. & Karancı, A.N. (2015). Adaptation Study of the Turkish Version of the Gambling-Related Cognitions Scale (GRCS-T). *Journal of Gambling Studies*, 31, 211-224. DOI:10.1007/s10899-013-9414-5

Raylu, N., & Oei, T. P. S. (2004). The Gambling-Related Cognitions Scale (GRCS): Development and psychometric evaluation. *Addiction*, 99(6), 757-769. (Orijinal ölçek referansı).

Kumarla İlgili Bilişler Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Kumarla İlgili Bilişler Ölçeği'ne ait maddeler, sağlanan kaynak içerikte yer almamaktadır. Maddelerin tam listesi için lütfen yukarıda belirtilen referans makaleye veya sorumlu yazar ile iletişime geçiniz.